

Viljandi linna ala 1790. a (RA, EAA 1002-1-1821 leht 1)

Viljandi vanalinna muinsuskaitseala (reg nr 27010)

Arheoloogiliselt tundlike alade (teadaoleva ja potentsiaalse arheoloogilise kultuurikihiga alade) analüüs olemasoleva arheoloogilise andmestiku põhjal

Arvi Haak
Tartu Linnamuuseum

Martti Veldi
Muinsuskaitseamet

Tartu 2022

Sissejuhatus

Viljandi vanalinna muinsuskaitseala võeti riikliku kaitse alla 1973. aastal. Muinsuskaitseala toonast piiri on hiljem mitmel korral laiendatud. Ehkki vanalinna esimesed keskaegsed leiud vanalinna alalt koguti juba 19. sajandi lõpul, ei käsitletud muinsuskaitseala toon arheoloogilise kultuurkihi kaitsealana, selles osas toimus oluline muutus 1977. aasta muinsuskaitseadusega (nt Russow jt 2006, 167).

Viljandi vanalinna alal toimusid esimesed arheoloogilised uuringud 1979. aastal, järjepideval on Viljandit arheoloogiliselt uuritud 1989. aastast. Kultuurkihi levikuala määratlemiseks korraldati 1996. aastal ka spetsiaalne uuring georadari ja puurimisega (Valk 1996). Vahepealsel ajal on oluliselt lisandunud infot arheoloogilise kultuurkihi leviku kohta linnamüüri piiratud alal, oluliselt on täienenud teadmised linnamüürist väljapoole jäävate alade kohta.

Käesoleva eksperdihinnangu eesmärk on kaardistada muinsuskaitseala piire ja lähiümbruse, kuid linnamüürist väljapoole jäävad arheoloogiliselt huvipakkuvad alad. Eksperdihinnangu koostas Arvi Haak (Tartu Linnamuuseum), arheoloogiliselt huvipakkuvate alade kaardi teostas Martti Veldi (Muinsuskaitseamet). **Oluline on märkida, et arheoloogiliselt huvipakkuvaid piirkondi leidub ka muinsuskaitseala piiridest väljaspool** (nt Jakobsoni tn ja Valuoja pst ristmiku piirkond, vt Valk 1996).

Viljandi linnamüüri ümbritsetud alal (vt joonis, sinise viirutusega ala) on kultuurkihi esinemist alates 1989. aastast pidevalt uuritud, mistõttu saab tõdeda, et kultuurkiht on kahtlusteta levinud kogu linnamüüri ümbritsetud alal, tõenäoliselt on see hävitatud vaid suuremahuliste uusehitiste all. Linna kujunemine on alanud 13. sajandi teisel veerandil, linnamüüri rajamine on dateeritud sajandi viimasesse kolmandikku või 14. saj-sse (Tvauri 2001; Bernotas 2013). Seega tuleb linnamüüri ümbritsetud alal igal juhul arvestada arheoloogiliste uuringutega, seda ka on oluline selgitada, mil määral leidub kultuurkihti linnamüürist väljaspool ning kuidas saab seda seostada eeslinnadega. Allpool käsitletakse eraldi vanalinnast põhja, lääne ja edela poole jäävat ala ning linnusest lõuna poole jäävat nn Huntaugu piirkonda.

1. Linna põhjakülg (nn Tartu värava eeslinn)

Ajalooliselt on linnast põhja poole kulgev tee lähtunud Tartu väravast. Arvatavasti 1650. aastatest pärineva kaardi põhjal (SE/KrA/0406/28/014/001) on sel ajal peamised teed suundunud piki linnamüüri ida ja lääne poole, linnast lääne pool kulges peamine põhja-lõuna-suunaline liikumistee ligikaudu praeguse Tallinna tänava joonel. Võimalik, et keskajal kulges mingi liikumistee ka praeguse Lossi tänava sihis.

Seni on kultuurkihti linnamüürist põhja pool leitud vallikraavi, Tallinna, Posti ja Koidu tänavate vahelisel alal (vt **joonis, ala 1**). Ülevaate 2005. aasta seisuga kogutud infost olen esitanud varem (Haak 2005). Kui Viljandi puhul on keskajast pärinevaid kirjalikke teateid üldiselt ülimalt napilt, on selles piirkonnas nimetatud Seatiiki (vt Altoa 1989), mis ilmselt asus ligikaudu praeguse Posti, J. Liivi, C. R. Jakobsoni ja Lossi tn vahelise kvartali piirkonnas ning nimetatust lääne pool (asukoht tänapäevani säilinud tänavavõrgu suhtes vt EAA.308.6.364 leht 1). Võimalik, et Posti tn 9 hoone ees paiknenud uusaegse kultuurkihi laik seostub Seatiigi äärse inimtegevusega.

Kultuurkihti esineb ka praeguse Tartu tänava ala ja ümbruses, samuti Tartu- ja Lossi tänava ristmikust ida pool. Senistel andmetel lõpeb kesk- ja varauusaja kultuurkihi ühtlane levikuala ligikaudu Lossi ja Koidu tänavate vahelise ala keskel, kuid üksikuid kultuurkihi laike ja üksikleide ei saa välistada ka ida pool. Tartu, Posti ja C. R. Jakobsoni tänavate äärsetele kruntidele on kavandatud

ka Viljandi linnasarase esimene laienemine 1790. aastatel, nimetatud aladel väärivad fikseerimist ka 18.-19. sajandi vahetuse asustusjäljed.

Ettepanek: arheoloogiliselt tundlik ala piiritleda Tallinna, C.R. Jakobsoni, Lossi, Posti ja Koidu tänavatega, viimase mõttelise pikendusega linnamüürini. Tallinna ja Posti tn ristmiku piirkonnas on arheoloogilise kultuurikihi leidmise tõenäosus väike, samuti enamikus Posti ja Tallinna tänava vahelisel alal (v.a J. Liivi tänava läänekülg ja Posti tn 9 piirkond) on kultuurikihi esinemise tõenäosus väike

2. Linna idakülg

Ajalooliselt on linnamüüri idaküljel paiknenud vaid üks väravakoht, mis asus ligikaudu praeguse Pika tänava joonel. Loomulikult oli liikumine järve poole võimalik ka Tartu väravast ida poole suunduvat teed mööda.

Vanalinnast kirdes on arheoloogilist kultuurikihti avastatud järgnevatel aladel:

- 1) Tartu ja Kraavi tänava ristmiku lähedal, Tartu tn 30 kinnistul (Valk jt 2006) – vt **joonis, ala 2**
- 2) Viljandi staadioni põhjanurga juures, Liiva, Staadioni ja Järve tn ristmiku lähedal avastatud matus (Selirand 1959) – vt **joonis, ala 3.**

Eelpool nimetatud Koidu tänava joonest ida pool pole ühtlast eeslinna kultuurikihi levikuala seni õnnestunud leida. Tõenäoliselt leidub sellel alal üksikuid kultuurihilaike. Üks selline avastati Tartu tn 30 kinnistu, kust leitud ladestusi seostati sepikojaasemega (Valk jt 2006). Võimalik, et kultuurikiht ulatub ka Tartu 32b hooneni, kus hoone renoveerimisega seotud kaevetöödel paljandusid tüse tume kultuurikiht, mille vanust 2006. a välja selgitada ei õnnestunud. Teine eraldiseisev leid on Viljandi linnastaadioni servas asunud välikäimla ehitamisel avastatud luustik, kuid teised piirkonnas toimunud mullatööd pole päevavalgele toonud ulatuslikumat matmisala. Kindlasti väärrib piirkond arheoloogilist tähelepanu ka edaspidi

Linnamüürist ida poole jääval alal pole seni kesk- ja varauusaegset kultuurikihti avastatud, ehkki ka uuringuid ei ole sel alal väga arvukalt toimunud. 2022. aasta seisuga ei ole arheoloogiliselt huvipakkuvaid ladestusi leitud Oru tn Kraavi tänavast lõuna poole suunduv osas ning Mäe-Tartu-Koidu-Posti tänavate vahelises kvartalis.

Linna kagunurga lähedal on kultuurikiht leitud Pika tänava ja Ranna pst ristmiku piirkonnas (Piirits 2004), kus avastati ka teesillutise katke, mille saab kogutud leidude põhjal dateerida u 14. sajandisse (**joonis, ala 8**). Väga tõenäoliselt seostub see linnast ligikaudu Pika tänava sihis järve poole kulgenud teega, ehkki praegusel Pika tänava alal linnamüürist järve pool aset leidnud uuringutel ei ole kultuurikihti ega tee jälgi tuvastatud. Samuti ei saa välistada erosioonikihi olemasolu ümbruse kinnistutel. Põhjalikumalt on keskaegseid leide sisaldanud ladestusi uuritud Pikk tn 33 kinnistul, mis ilmselt ulatuvad need ka Pikk t 35 kinnistule (vt **joonis, ala 7**; Bernotas 2007). Edaspidi vajab selgitamist, kas need ladestused on kujunenud kohapeal või tekkinud erosiooni mõjul.

Ranna pst ja Pika tn ristmiku lähedal leitud keskaegne sillutisekatke lubab oletada, et selle tee siht võis olla selles piirkonnas tõenäoliselt asunud linna kesk- ja varauusaegne sadamakoht (nt Valk 2015, 19). Viljandi järvelt oli vähemalt suurvee ajal võimalik veeteed pidi liikuda Pärnuni. Sadama täpne paiknemiskoht ega Viljandi järve keskaegne veetase ei ole teada (ligikaudne piirkond markeeritud kui **kaldviirutusega ala**). Siinkohal on oluline, et eeldatavasti on randumiskoht seostunud ka

ordulinnusest lõuna poole jääva muinasaja lõpu asustusüksusega, mis võis paikneda Valuoja suubumiskoha piirkonnas. Ka Viljandi järve veetaset muinas- ja keskajal pole seni välja selgitatud, kuid on tõenäoline, et sadamakoht paiknes praegusest järverannast linnuse pool.

Viljandi ordulinnusega seonduvaid arheoloogilisi ladestusi võib olla säilinud linnuse nõlvadel (nt on see oluline piirkond selgitamaks, kas Viljandi muinaslinnusega seonduvad ladestused võivad olla mäelaelt eemaldatud), kuid linnusega seonduv kultuurkiht ilmselt ei ulatu Ranna puiesteest järve poole.

Viljandi ordulinnuse järvepoolel küljel on oluline aspekt ka **vaadete säilitamisel** – Viljandi ordulinnus koos eeslinnustega, mis paiknevad kõrgetel, vallikraavidega eraldatud küngastel, on kahtlemata linna sümbolobjekt. Linnus peab jääma vaadeldav nii järvelt kui ka üle järve, nt Kõsti silla piirkonnast (Tartu-Viljandi maanteel).

Ettepanek: arheoloogiline mõjuala piiritleda Pika tn ja Ranna pst ristmikuga ning sealt järve rannani. Linnuse ja Valuoja vaheline ala jätta määratletuks arheoloogilise mõjualana. Ranna puiestee ja järve ranna vahelise ala muinsuskaitsealast välja arvamist tuleb igal juhul vältida.

3. Kultuurikihi levikuala linnast läänes

Linna peamine liiklustee lääne poole – Riia värav – paiknes praeguse Kauba tänava joonel. Ka selle värava ette oli eeldatavasti kujunenud asustus. Ka linnuse peavärav praeguse Kirsimäe Aida idaseina lähedal suundus linnast ja linnusest lääne poole ning inimtegevusele viitavat kultuurikihti on leitud ka sellest piirkonnast.

Linnast lääne poole jäävalt asutusala on leitud mitmeid eraldiseisvad kultuurikihi laiike, mille vahelisel alal inimtekkelised ladestused puuduvad. Ulatuslikumalt on seda uuritud Vaksali t 4 kinnistul (Tvauri 1999), kultuurkiht on olemas ka tenniseväljaku alal (praegu Kaalu 2) Viljandi spordihoone taga ning Tallinna tänava lääneküljel, ligikaudu Tallinna tn 2b hoone vastas (Haak 2004, 118). Seevastu Turu tänaval ning Turu t 7 asuva endise leivatööstuse, praegu Kultuuriakadeemia käsutuses oleva hoonekompleksi alal see puudub. Tallinna ja Turu tn ristmiku piirkonnas on leitud põllumuld, mis võib pärineda keskajast (Bernotas ja Tvauri 2016, 28), kuid Tallinna 7 hoone ehitussüvendis midagi kultuurikihile viitavat ei ilmnenud. Lõuna pool on kultuurikihti, sh ehitusjäänuseid leitud Vabaduse plats 4 hoonest lõuna pool, parkla lõunaserva ning pargi alalt (Vissak 2020). Plaanil on see ala märgitud **alana 4**. Mõisahoonest lääne pool pole eeslinna kultuurikihti tuvastatud, küll on Hariduse 2a pumbajaama juurest leitud 16.-17. sajandi rõngassõlg (VM 9453). Eeltoodust lähtuvalt on arheoloogiline mõjuala piiritletud Kaalu tänava ja ligikaudu kvartali keskel asuva parkla keskeljega.

Sisuliselt liitub nimetatud alaga Viljandi laululava ümbruses ((Lissitsina jt 2013) ja sellest põhja pool, mõisahoonest esise pargi alal (Tvauri 2007) leitud kultuurikiht ja ehitusjäänused. Ilmselt liitub sellega Hariduse tn 3a kinnistul leitud väiksem kultuurikihi laik.(Haak & Juurik 2007, 92–93).

Lisaks elutegevuskihtidele on piirkonnas tõenäoliselt asunud ka matmispaik: nii on Viljandi Vabadussamba rajamisel leitud müüri kõrval asunud luustik (Oma Maa, 7. august 1926). Võimalik, et see seostub ühega 1599. aasta revisjonis linna ümbruses märgitud, täpsemalt lokaliseerimata kabelitest. Katariina kabeliga seonduvat on käsitletud allpool.

Lisaks on arheoloogilist kultuurkihti leitud ka muinsuskaitsealast läänes, Viljandi Gümnaasiumi (Hariduse 2) peahoonest läänes, hoone ja nn Ugala tiigi vaheliselt alalt, sh 2005. a kaevatud kanalisatsioonitoru kraavist (leiud: VM 11338). Leiud on eeldatavasti keskaegsed. Nimetatud ala iseloom (kas kultuurkiht on kujunenud kohapeal või toodud mingite haljastustöödega) ja ulatus vajab edaspidi selgitamist.

Ettepanek: arheoloogiliselt tundlik ala piiritleda Hariduse tn, Valuoja, Vaksali tn, Kaalu tn, ligikaudu Arkaadia aia mõttelise pikenduse ning Tallinna tänavaga.

4. Kultuurkiht endise Katariina kabeli ümbruses

Katariina kabeli asukoht on 1907.–1908. aastal kaevetööde põhjal lokaliseeritud (Löwis of Menar 1911), kuid selle täpne asukoht tänapäeva maastikul ei ole teada. Juba 1907. a avastati kabeli lahtikaevamisel 35 luustikku (Jahresbericht 1907-1908, lk VII), järgmisel aastal suur kogus inimluud, nimetatakse ligi 130 koljut (Löwis of Menar 1909, 11). Hilisemad uuringud on selgitanud, et kabelit ümbritsev matmisala ulatus ligikaudu Talli 5 ja 5a hooneteni, nende hoonete juurest inimluude leidmisest on ka suulisi teateid (nt Haak & Valk 2001, 101; Valk 2002). Talli tänava äärest leiti ka keskaegne maakivimüür (Haak & Valk 2001, 101). Kabeli kohal on asunud mantelkorstnaga mõisahooned, millega seonduvad 17.–18. saj esemeleiud. Hilisema mõisakalmistu, sellega seoses ka kabelijäänuste vastavust kultuurimälestiste tunnustele on 2012. a hinnatud (Siilivask 2012).

Ettepanek: määratleda Katariina kabeli ala ning seda ümbritsev kalmistu arheoloogiamälestisena.

5. Kultuurkiht Lossimägede lõuna- ja edelaosas

1999. aastal tuvastati, et arheoloogilist kultuurkihti leidub Viljandi ordulinnusest lõuna poole jäävatel küngastel (Viljandi Suusahüppemäe piirkonnas) – **kaardil ala 9**, samuti on kultuurkiht leitud vallikraavi vastasküljel, rippisilla läänepoolse otsa juures. Seda ala on korduvalt uuritud (vt kokkuvõtet nt Valk 2015). Sisuliselt on siin tegemist kahe eriaegse sündmuse tulemustega: muinasaegne asustusüksus ordulinnusest lõuna pool ning 13. sajandi piiramisrajatise linnuse lõuna- ja lääneküljel.

Ettepanek: määratleda piiramisrajatise osana mälestisest „Viljandi ordulinnuse varemed vallikraaviga“ ning korrigeerida mälestise põhjapiiri, nii et Pikk 20 kinnistul paiknevad terrassid arvata ordulinnuse alalt välja – see ala peaks jääma muinsuskaitse alla muinsuskaitseala piires (keskaegse linna territoorium). Juhul kui vastupidiselt siinses eksperdi hinnangus soovivatule ikkagi otsustatakse muinsuskaitseala piiri järve pool vähendada, kaaluda ordulinnuse kaitsevööndi kehtestamist järveni.

6. Huntaugu muinasasulakoht

Viljandi muinasasulakoht paikneb praeguse muinsuskaitseala lõunaservas, Huntaugu tn U kurvi ja Toome tn 25 kinnistut ühendava käigutee mõlemal küljel (kaardil **ala 10**). 1999. a avastatud asulat on arheoloogiliselt korduvalt uuritud (Vaba 2001; Haak 2005, Vissak 2020); leitud on hajusalt paiknevad asustusjäljed – sh vähemalt üks tulease ja oletatav hoonejäänus. Kultuurkiht paljandus ka supelranna juurde juhitud kraavi seinas, kuid pole üheselt selge, mil määral on siin tegu erodeerinud pinnase ja mil määral kohapeal kujunenud ladestustega. Ala lääneservas võib inimtekkelisi ladestusi olla säilinud Toome tn äärsete ridaelamute taha kuhjatud pinnasevalli all, see vajab täiendavat uurimist.

Ettepanek: arheoloogiliselt tundlik ala määratleda praeguse muinsuskaitseala piirist pisut lääne ja lõuna poole ulatuvana (vt Vissak 2020). Kindlasti vajab arheoloogilist jälgimist praeguse nn Männimäe ranna piirkond. Senistel andmetel ei ole arheoloogilisi ladestusi tuvastatud Huntaugu ja Hariduse tn vahele jäävate nn Huntaugu mägede alal.

Kirjandus

- Alttoa, K. 1989.** Kahest Antoniuse kabelist ja ühest sealooost. – *Kleio*, 2, 1989, lk 22–28.
- Bernotas, R. 2007.** Aruanne arheoloogilisest järelvalvest Viljandis Pikk tn 33 krundile rajatud kanalisatsioonitrassidel 28.02 kuni 02.03. 2007. Tartu. (Käsikiri TÜAKs.)
- Bernotas, R. 2013.** Medieval small towns of Estonia – archaeology and the history of urban defense. – *Ajalooline Ajakiri* 2013: 3, 265–298.
- Bernotas, A. ja Tvauri, A. 2016.** Aruanne arheoloogilisest jälgimisest Viljandis Hariduse, Vaksali, Tallinna, Turu, Kaalu, Liiva ja Tartu tänavatel 2014. oktoober + 2015. aprill. Tartu. (Käsikiri TÜAKs.)
- Haak, A. 2004.** Archaeological investigations at Viljandi castle of the Teutonic Order and in Medieval Viljandi. – *AVE* 2003, 107–121.
- Haak, A. 2005.** Archaeological investigations at the Late Iron Age settlement site of Huntaugu and at the Castle of Teutonic Order in Viljandi. – *Archaeological Fieldwork in Estonia 2004*. Ü. Tamla (ed). Tallinn, 89–101.
- Haak, A. 2006.** Tartu värava eeslinna tekkest, hävingust ning taaskujunemisest. Uusi andmeid arheoloogilistelt kaevamistelt 1996–2005. – *Viljandi Muuseumi aastaraamat 2005*. Viljandi, 68–87.
- Haak, A. & Valk, H. 2002.** Archaeological Investigations of Medieval and Post-Medieval Viljandi. – *AVE* 2001, 91–104.
- Jahresbericht der Felliner Litterarischen Gesellschaft** pro 1901-1908. Fellin 1909.
- Lissitsina, J., Kriiska, A., Alttoa, K., Ainsaar, L, ja Kulkov, A. 2014.** Archaeological fieldwork during the reconstruction of the Viljandi Song Festival Grounds. – *AVE*, 2013, 103–112.
- Löwis of Menár, K. 1909.** Freilegung der Überbleibsel der St. Katharinenkapelle in Fellin. – *Jahresbericht der Felliner Litterarischen Gesellschaft pro 1901-1908*, S. 1-11.
- Oma maa 1926** = Luukere leid mälestussamba kohal. *Oma maa*, 7. august 1926, lk 3.
- Piirits, P. 2004.** Arheoloogilised järelvalvetööd Viljandi Hariduse tn - Ranna tee kanalisatsioonitrassi rajamisel. Tartu. (Käsikiri MKA arhiivis).
- Sedman, E. 1972.** Viljandi ajaloolise linnakeskuse kaitse- ja ehitustegevuse reguleerimistsoon. Tallinn. https://register.muinas.ee/ftp/DIGI_2018/pdf/eraT-0-76_001_0001414.pdf
- Selirand, J. 1959. a.** Inspektsiooniaruanne Viljandist. Viljandi.
- Siilivask, M. 2012.** Viljandi mõisa kalmistu. eksperdihinnang kinnisasja mälestise tunnustele vastavuse kohta. Tartu. (Käsikiri MKA-s.)
- Tvauri, A. 1999.** Aruanne arheoloogilistest päästekaevamistest Viljandi spordihoone juurdeehituse alal 1999. aastal. Tartu. Käsikiri TÜ AK-s.
- Tvauri, A. 2001.** Viljandi linnamüüri arheoloogilised uuringud aastatel 1997–1999. – *Viljandi Muuseumi aastaraamat 2000*. Viljandi, 92–110.
- Tvauri, A. 2007.** Aruanne arheoloogilisest järelevalvest Viljandis Tasuja pst 6 elektri kaabli kraavi kaevamise juures 2007. aastal. Tartu. (Käsikiri TÜAKs.)
- Vaba, A. 2001.** Aruanne Viljandi muinasasula arheoloogilistest väljakaevamistest 2001. aasta suvel. Tartu. Käsikiri TÜ AK-s.
- Valk, H. 1996.** Viljandi arheoloogilise kultuurkihi paksusest ja iseloomust. 1996. a. georadari- ja puurimisuuringu aruanne. Tartu. Käsikiri TÜ Arheoloogia kabineti raamatukogus.
- Valk, H. 2000.** Muinas-Viljandi Lossimägede taga. – *Viljandi Muuseumi aastaraamat 1999*. Viljandi, lk 56–78.
- Valk, H. 2002.** Aruanne arheoloogilistest järelvalvetöödest Viljandis Katariina kabeli kalmistu alal Talli tänaval 2002. a. Tartu. (Käsikiri TÜAKs.)

Valk, H. 2015. Viljandi muinasaeg. –Viljandi ordulinnus ja Lossimäed läbi aja. Viljandi Muuseumi Toimetised; V. Viljandi, 5–23.

Vaba, A., Valk, H. 2002. New archaeological data about the prehistoric settlements in Viljandi. – AVE, 2001, 82–90.

Valk, H., Juurik, R. & Lillak, A. 2006. Aruanne arheoloogilistest uuringutest Viljandis Tartu tn 30 krundil 2006. aastal. Tartu. (Käsikiri TÜAKs.)

Vissak, R. 2020. Arheoloogiline järelevalve ja uuringud Viljandi Huntaugu asulakohal. Aruanne. Tartu. https://register.muinas.ee/ftp/Arheoloogiliste%20uuringute%20aruanded/L-20789_Ajlg_2018_VissakR_mka-27010_ak-A30951_Viljandi-Huntaugu.pdf

Viljandi muinsuskaitseala arheoloogia

- Arheoloogilise kultuurkihiga ala
- Viljandi ordulinnus koos vallikraavidega
- Viljandi ordulinnus ja piiramisrajatised
- Linnakindlustustega ala
- Oletatav sadama piirkond
- Muinsuskaitseala piir
- Kaitsevööndi piir
- Muinsuskaitseala laiendus
- Muinsuskaitseala kaitsevööndi ettepanek

0 70 140 M

Muinsuskaitseamet
Aluskaart: Maa-amet 2022

30.09.2022